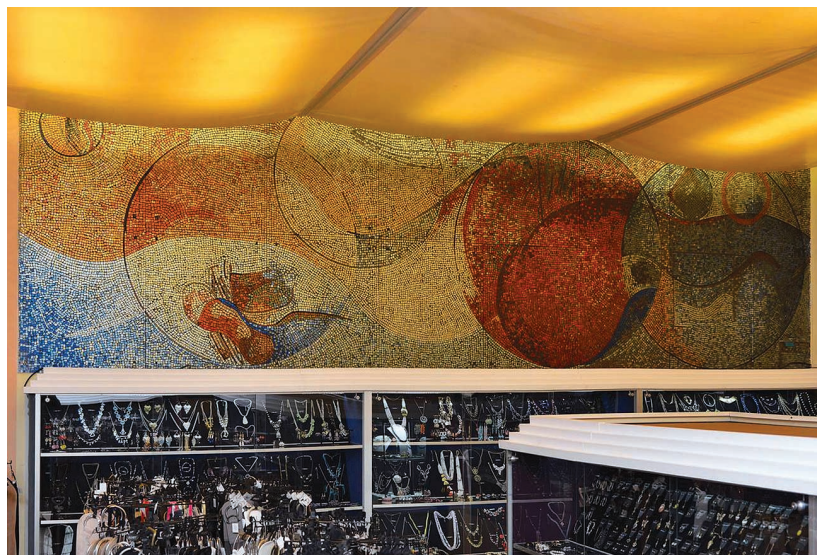

5

Obr. 5. Mozaika Elišky Rožátové v přízemí domu v Revoluční ulici, Ústí nad Labem, 1985. Foto: Jiří Preclík, 2016.

U velkoplošné skleněné mozaiky byl podobný postup technicky nemyslitelný, nebylo ji možné „svěpomocně“ snést. Pověření úředníci označovali dílo nezakryté za „socialistický hnus“ a upřednostňovali na jeho místě probourání okna. I díky změně politického vedení města nastalé v průběhu rekonstrukce se podařilo nakonec prosadit zrestaurování mozaiky, za něž zaplatilo město 220 tisíc korun.⁷ Původně nechtěná mozaika se nakonec objevila jako hlavní motiv plakátu s pozvánkou ke slavnostnímu znovuotevření zrekonstruované haly.

Tento mediálně sledovaný případ následně vedl k větší obezřetnosti městského úřadu při dalších plánovaných rekonstrukcích, například zateplení fasády školní budovy gymnázia na Severní Terasě, která nese mozaikovou výzdobu Miroslava Houry. Přesto zřejmě i tady dojde ke snesení hlavní části díla a ke zničení skleněného podkladu bez následného navrácení do původní architektury.

Naopak spontánní příklad záchrany mozaiky skýtá rekonstrukce kina Hraničář, kde v roce 2014–2015 vznikalo aktivistické kulturní centrum a provizorní sídlo tehdy ze své původní scény vypovězeného souboru Činoherní studio. V rámci svěpomocné opravy zanedbaného interiéru prováděné dobrovolníky se podařilo odhalit a revitalizovat pseudomozaiku od Ladislava Lapáčka s motivy světa filmů vytvářenou proškrabáváním omítky v mozaikové struktuře.⁸

Většina dalších mozaikových realizací ovšem zatím spíše přežívá mimo zájem majitelů i veřejnosti. V pří-

padě exteriérových děl je jen otázkou času, kdy jejich degradace přesáhne únosnou mez a zda se pak vůle k nákladné opravě najde. Smutnou ukázkou v tomto ohledu skýtá velkoplošná mozaika *Severočeský kraj* děčínského výtvarníka Petra Menše (syna výše uvedeného Josefa)⁹ na Masarykově třídě na objektu někdejšího Centra služeb a obchodu z roku 1986 (obr. 2). Skleněná mozaika o rozměrech 2,5 × 10 m silně degraduje vlivem zatékání a podmrzáání a její majitelé Jaroslav a Marie Petrášovi nereagují na žádný podnět k záchraně.¹⁰

■ Poznámky

vyznamne-socharky-a-keramicky-Marty-Taberyove/, vyhledáno 5. 3. 2017.

⁷ Vladimír Mayer, Mozaika z ústeckého bazénu měla skončit na skládce, nakonec ji zachránili, *Zpravodajský server idnes.cz* 11. 5. 2015 [online], http://usti.idnes.cz/mozaika-ryb-v-plavecke-hale-na-klisi-v-usti-nad-labem-fh2-/usti-zpravy.aspx?c=A150511_2161532_usti-zpravy_alh, vyhledáno 5. 3. 2017.

⁸ Topografický výzkum exteriérových skleněných mozaik v ČR – odborná mapa se zaměřením na jejich výskyt a poškození [online], VŠCHT Praha, http://mozaika.vscht.cz/data/autor_lapacek_ladislav.html, vyhledáno 5. 3. 2017.

⁹ Jaroslav Brožek, *Výtvarné Ústí – kronika výtvarného života v Ústí nad Labem ve 20. století 1918–1998*, Ústí nad Labem 1999, s. 134.

¹⁰ Janny Vorlíček, Vzácnou mozaiku nechal její majitel zchátrat, *Ústecký deník* 9. 11. 2013 [online], http://usteky.denik.cz/zpravy_region/vzacnou-mozaiku-nechal-jeji-majitel-zchatrat-20131108.html, vyhledáno 5. 3. 2017.

Abychom nekončili tak pesimisticky, nabízí čerstvá zkušenost z oblasti mozaikové tvorby z Ústí nad Labem i příklad znovuobjeveného respektu k mozaikové tvorbě a ocenění její mimořádné estetické hodnoty. Majitel nově zřizovaného obchodu v prodejní budově v Revoluční ulici po odstranění regálů svého předchůdce objevil na stěně desítky let zakrytou velkoplošnou skleněnou mozaiku z roku 1985 od akademické malířky Elišky Rožátové, autorky známé mozaiky z nedávno zdemolovaného hotelu Praha. Působivé dílo o ploše 2 × 6 metrů (obr. 5) se rozhodl zakomponovat do nového interiéru obchodu jako jeho exkluzivní doplněk.

Martin KRSEK

Unikátní mozaiky akademické malířky Elišky Rožátové v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou

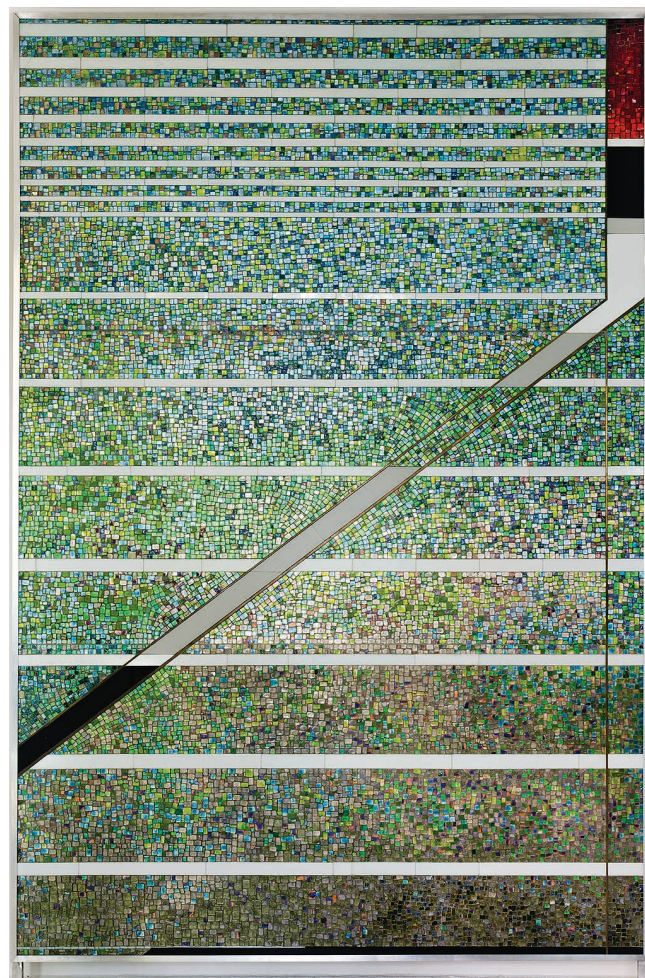
Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou získalo v roce 2005 do své sbírky darem od Železnobrodského skla, a. s., unikátní skleněnou mozaiku. Její autorkou je Eliška Rožátová a v roce 1969 ji realizovalo Železnobrodské sklo, n. p. Abstraktní mozaika s kruhovou symbolikou slunce v oranžovočervené barevnosti doprovázené šedými akcenty je stvořena z mačkaného, v hmotě probarveného transparentního skla a pomocí polyvinylbutanové fólie přitavena na desky z plochého bezbarvého skla. Její umístění do prostoru vestibulu muzea realizovala firma Hlaváček – architekti, s. r. o.

Akademická malířka Eliška Rožátová je rovněž autorkou rozměrné mozaiky pro architekturu z roku 1982, která byla původně umístěna v kostele Povýšení svatého Kříže v Praze na Žižkově. V roce 2012 ji výtvarnice věnovala jabloneckému muzeu. Z původní rozměrné mozaiky vytvořila přímo pro prostor vestibulu muzea nové dílo o rozměrech 198 × 296 cm. Motivem mozaiky v zelenomodré barevnosti je geometrická kompozice imaginární krajiny. Mozaika z mačkaného probarveného transparentního skla je pomocí polyvinylbutanové fólie přitavena na hliníkové desky. Součástí mozaiky jsou horizontální, diagonální a vertikální pásy tvořené z opaxitu (speciálního kaleného plochého skla) efektně doplněné mosaznými pruty. Nově vzniklá mozaika je tvořena ze tří horizontálně nad sebou umístěných panelů zasazených v hliníkovém rámu. Restaurování a umístění mozaiky ve vestibulu muzea provedli v roce 2013 restaurátoři Magdalena Kracík Štorkánová a Petr Hampl.

Akademická malířka Eliška Rožátová ve spolupráci se sklářskými technologi, mozaikáři a architektky umožnila původní technologii stavební mozaiky důstojnou

1

2

reprezentaci v oblasti moderního výtvarného umění. Nejvýznamnější část její mozaikové tvorby určené pro architekturu lze zahrnout do období od konce 60. až po 80. léta 20. století.

Dagmar HAVLÍČKOVÁ

Obr. 1. Eliška Rožátová, mozaika *Slunce*, Muzeum skla a bižuterie Jablonec nad Nisou. Foto: Muzeum skla a bižuterie Jablonec nad Nisou, 2017.

Obr. 2. Eliška Rožátová, mozaika *Imaginární krajina*, Muzeum skla a bižuterie Jablonec nad Nisou. Foto: Muzeum skla a bižuterie Jablonec nad Nisou, 2017.

Certifikovaná metodika monitoringu a technologie údržby skleněných exteriérových mozaik a mapa skleněných exteriérových mozaik

Mozaika Posledního soudu na katedrále sv. Víta v Praze je vytvořena převážně ze skleněných kostek s nízkou chemickou odolností, které působením atmosférické vlhkosti korodují, na jejich povrchu se tvoří korozní produkty a mozaikový obraz se tak stává nečitelným.¹ Proto byla v minulosti mnohokrát restaurována, naposledy v letech 1998–2000, kdy byl na povrch kostek aplikován čtyřvrstvý ochranný nátěr.² Údržba ochranných vrstev mozaiky měla probíhat v pravidelných cyklech,³ ukázalo se však, že je prakticky neproveditelná.⁴ Modelové vzorky, na nichž by bylo možné údržbu stávajících lakových vrstev odzkoušet, není možné připravit, protože organokřemičitanový lak,⁵

■ Poznámky

1 Francesca Piqué – Dusan Stulik (edd.), *Conservation of the Last Judgement Mosaic, St. Vitus Cathedral, Prague,*

Los Angeles 2004, dostupné na http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/books/conserv_of_last_judgment_mosaic.html, vyhledáno 10. 4. 2017. – Karel Jurek – Vratislav Peřina, *Příčiny koroze mozaiky „Poslední soud“ na chrámu sv. Víta v Praze*, in: Eva Černá (ed.), *Historické sklo 3, Sborník pro dějiny skla*, Čelákovice 2003, s. 111–117. – Jaroslav Bauer, *Koroze gotické mozaiky na katedrále Sv. Víta v Praze*, in: Petr Kotlík (ed.), *Šesté zasedání přírodovědců-konzervátorů. Sborník příspěvků ze 6. zasedání odborné skupiny přírodovědců-konzervátorů kulturních památek*, Praha 1992, s. 19–22. – Karel Hetteš, *O původu skla svatovítské mozaiky v Praze*, *Zprávy památkové péče* XVIII, 1958, s. 22–30.

2 Eric Bescher – John D. Mackenzie, *The Last Judgement Mosaic: Development of Coating Technologies*, in: Piqué – Stulik (pozn. 1), s. 277–287.

3 Bescher (pozn. 2).

4 Viz příspěvek věnovaný mozaice Posledního soudu na Pražském hradě 17 let po restaurování v tomto čísle *Zpráv památkové péče*.

5 Bescher – Mackenzie (pozn. 2).